

15/8

38

16/8

McCarthy och pressen

I Internationella pressinstituts senaste bulletin tar chefen för The Denver Post, Palmer Hoyt, upp frågan om hur pressen bör förhålla sig till McCarthys anklagelser och "avslöjanden". Han kommer därmed in på problem som är av vikt för tidningar i alla fria länder och som sannoligen inte gäller bara de amerikanska aktionerna. Med en viss rätt har det sagts, påpekar Hoyt, att McCarthy och McCarthy-ismen "är frukter av den amerikanska journalistikens märkliga utveckling". Tidningarna, och särskilt de ansedda tidningarna, är nästan genomgående kritiska mot McCarthys verksamhet, men de slår upp vad han och hans kommitté säger och gör, därför att detta är nyheter av det största intresse. Men då denna verksamhet till stor del består i att slunga ut obekräftade påståenden och beskyllningar, blir resultatet att pressen ofta helt enkelt tjänstgör som instrument för lögnaktigt skvaler, för ovederhöftig propaganda. "Anklagelsen blir av större vikt än rättegången, vittnesmålet väsentligare än domen."

Som botemedel föreslår Hoyt att tidningarna i fall av denna art skall göra sitt bästa för att vid presentationen av material klarlägga dess trovärdighet. De bör, exempelvis, vid återgivandet av en anklagelse betona att den kommer från McCarthy, och detta på ett sådant sätt att läsaren påminns om dennes allmänna opålitlighet. De bör om möjligt söka värdera anklagelsens sannolikhet

och i vissa fall vänta med publiceringen till dess den anklagade har haft tillfälle att försvara sig. Ofta kan de placera anklagelsen på en relativt anspråkslös plats eller bryta ut den av den genom rubriker som "Dagens McCarthy-nyheter" eller "McCarthys anklagelser för dagen". Hoyt har i sin tidning givit direktiv i den antydda riktningen.

Självfallet är att en taktik som denna inte kan begagnas annat än i särfall och måste handhas med den största försiktighet. I många fall är det pressens skyldighet att i strid med myndigheternas vilja till mörkläggning dra fram kritik och beskyllningar, även då full bevisning inte är möjlig — blott på detta sätt kan redovisning och klarläggning tvingas fram. Men i sådana extrema fall som det här berörda kan pressen nödgas att sovra och från början uttrycka sitt tvivel då det gäller uppgifter från statliga organ. Pressens betydelse har blivit så stor att politiker, propagandister och andra offentliga personer ofta yttrar sig huvudsakligen med tanke på att vad de säger skall distribueras genom tidningarna. Det gäller då att undvika att pressen blir ett redskap för spridandet av lögn, falska rykten och ogrundat förtal. Man brukar anklaga just pressen för ovederhöftighet och löslighet — vi har väl nu fått klart för oss att statsledare, agitatorer och andra sökare efter publicitet med minst lika stor rätt kan beskyllas för dylika tendenser.

Turkiska svårigheter

Den av Kemal pascha upprättade diktaturens förvandling till demokrati beseglades vid valen i Turkiet på våren 1950, då oppositionspartiet, demokraterna, besegrade det gamla regeringspartiet, republikanerna. Båda partierna sade sig bygga på de av Kemal pascha tillämpade principerna, men i realiteten förelåg vissa divergenser. Man kunde paradoxalt nog beteckna det demokratiska partiet som på en gång liberalt och reaktionärt. Kemal paschas reformverk, som utan tvivel var möjligt att genomföra på så kort tid endast under en diktatur, innebar en sekularisering av den turkiska staten. Inte så att statsledningen tog avstånd från den muhammedanska läran — den hyllades tvärtom av de maktägande — men väl så att man förbjöd en del religiösa eller kvasireligiösa sedvänjor som reaktionära och i mindre grad än förut såg Koranens regler som ett mönster för samhällslivet. En ny civil- och strafflagstiftning ersatte Koranen, vilken förut använts som lagbok, bönetimmarna måste utropas på turkiska, inte som förut på arabiska, månggifet avskaffades, männen fick inte bära fez och kvinnorna fick inte vara beslöjade — för att blott nämna några exempel. Det demokratiska partiets framgång 1950 berodde utan tvivel delvis därpå att det i liberalismens namn förklarade sig berett att jämka på några av dessa reformer, och under den demokratiska regeringen har på flera områden en återgång till det gamla skett; religiös undervisning har införts i folkskolorna, det har blivit tillåtet att utropa böner på arabiska och en ofta kritiserad tolerans har visats mot vad man kan kalla den gammalreligiösa propagandan. En kombination av reaktion och liberalism har också präglat demokraternas i det hela misslyckade strävanden att ersätta den statliga industriella verksamheten med privat drift.

Som tredje part framträdde 1950 de s. k. nationalisterna, som väsentligen anknöt just till den religiösa reaktionen mot Kemalregimen. Partiet fick endast 3 procent av de avgivna rösterna och blott ett enda mandat, men detta sammanhängde med att det var föga organiserat och nominerade kandidater i ett fåtal kretsar. Under de följande åren har partiet gått utomordentligt starkt framåt. Tre av representanterna i parlamentet har övergått till partiet, och det har blivit uppen-

bart att partiets styrka snabbt växt, framför allt bland bönderna, som utgör 80 procent av befolkningen. En skärpning av läget har inträtt under denna sommar: nationalisterna har alltmera öppet framfört sina krav på frihet i fråga om religiösa sedvänjor — vilket i detta fall är detsamma som reaktion — och i vissa fall till och med krävt att Koranen skulle återfå sin ställning som bindande lag; oroligheter har förekommit, och bland andra har Yalman, redaktör för Vatan, en av Turkiets mest frisinade tidningar, utsatts för attentat. Efter en deklaration av premiärminister Menderes utfärdade de judiciella myndigheterna för några veckor sedan förbud mot nationalistpartiet under återopande av en lag som i mycket elastiska ordalag riktar sig mot vissa former av religiös propaganda. I samband med nationalistpartiets tillväxt har ett närmande ägt rum mellan de republikanska och demokratiska partierna, och man har rent av talat om ett samgående vid nästa val för att skydda Kemals verk. Att dessa val skall äga rum redan på våren 1954 hör till bakgrunden för denna egenartade konflikt. Enligt de senaste uppgifterna hade det nationella partiets ledare, Mustafa Kentli, hotat att under återopande av FN:s rättighetsförklaring ta upp frågan inför FN.